

Samenvatting

Het college vraagt de raad de verdere uitwerking van het plan voor de vernieuwing van het Natuurhistorisch Museum Maastricht vast te stellen. Met de voorgestelde vernieuwing, waarvoor een investeringsbedrag van € 5.322.510 en een bedrag voor verduurzaming van € 1.875.000 nodig is, zal het Natuurhistorisch Museum Maastricht opnieuw een hedendaagse en uitnodigende plek in de binnenstad worden met een spannend verhaal over Bér en de Mosasaurus. Zowel Maastrichtenaren, toeristen, wetenschappers en scholen zullen met de museumcollecties op een recreatieve en educatieve manier bediend worden en het verhaal van onze geschiedenis levend houden.

Beslispunten

1. Bijgevoegd raadsvoorstel voor te leggen aan de raad waarin opgenomen de beslispunten:
 - a. Akkoord te gaan met de verder uitwerking van het plan voor de vernieuwing van het Natuurhistorisch Museum Maastricht;
 - b. Een bedrag van € 5.322.510 te voteren voor de benodigde investeringen. Dit ten laste van het verwachte rekening resultaat 2024, waarbij verwerking plaatsvindt middels een storting in een reserve kapitaallasten bij de 2^e berap 2024;

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 1 oktober 2024:

Conform.

1. Aanleiding en context

Het Natuurhistorisch Museum Maastricht is een bijzondere plek in Maastricht. Zowel letterlijk als figuurlijk ligt het museum in het hart van de stad en al generaties lang wordt het door Maastrichtenaren, toeristen en wetenschappers wereldwijd bezocht. Het behoort samen met het Centre Céramique en het Theater aan het Vrijthof mede tot de culturele basisinfrastructuur in onze stad. Een rijk cultuuraanbod en hoogwaardige musea zorgen voor identiteit, aantrekkelijkheid en meer verbinding, die cruciaal zijn voor de ontwikkeling van onze regio.

Onze leefomgeving, het verhaal van de Mosasaurus, de wetenschappelijke collecties die steeds meer verrassende ontdekkingen opleveren dwingen ons ertoe om het museum klaar te maken voor de toekomst. Het enige echte familiemuseum van Maastricht kan en wil een bijzondere rol vervullen in het begrijpen van ons verleden om het toekomstverhaal uit te dragen in de stad en de (eu-)regio. De potentie van het NHMM is de afgelopen jaren niet ten volle benut: zowel de locatie, het monumentale gebouw, de prachtige (botanische) tuin als de unieke collectie, die het verhaal van het Krijt, de Mosasaurus en de unieke natuur van vroeger en nu vertelt, kunnen beter ontsloten en gepresenteerd worden.

Meerjarenplan Centre Céramique 2022-2026. Het verhaal van Krijt (Mosasaurus) en biodiversiteit

De combinatie van de paleontologische collectie en het verhaal van de impact van het einde van het Maastrichtiën sluit naadloos aan op de verandering in het landschap en het ontstaan van de huidige biodiversiteit. Daarom kunnen we vanuit een historisch perspectief het verhaal vertellen over de invloed van klimaatverandering en alternatieve energie(bronnen) de invloed van op onze leefomgeving wordt. Dit zijn belangrijke thema's vanwege het belang van de gezondheid en het leefklimaat van onze stad en omgeving. Daarom heeft dit ook een nadrukkelijke plek in ons meerjarenplan 2022-2026 en zal dit mede de leidraad zijn voor de vernieuwing van het NHMM, dat met zijn bijzondere collecties bij uitstek geschikt is om dit verhaal te vertellen. Dit kan worden gekoppeld aan actuele discussies rond deze thema's, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Zowel de paleontologische als de biologische collectie hebben een directe link met de unieke flora en fauna van de stad en het Zuid-Limburgse landschap, waardoor het een heel authentiek Maastrichts verhaal wordt.

Toegankelijkheid van de collecties

Op dit moment zijn de collecties in het huidige gebouw minder toegankelijk voor onderzoek door plaatsgebrek en biedt het monumentale gebouw niet de juiste omstandigheden voor deze collecties. Daarom worden deze onderzoekscollecties verplaatst naar Centre Céramique, waar een

academische werkplaats gerealiseerd wordt, voor de verbinding met onderwijs en onderzoek. Uitgangspunt is dat iedereen toegang moet hebben tot de collectie om deze te bestuderen. Hiermee ontsluiten we niet alleen deze belangrijke collecties, maar maken we tevens ruimte vrij in het gebouw van het NHMM, waardoor onze educatieve activiteiten beter ontplooid kunnen worden.

Maastricht, stad van verbondenheid: Coalitieakkoord 2022-2026

Het NHMM ligt de Maastrichtenaar na aan het hart. De iconische Mosasaurus en het (nog te weinig bekende feit) dat het belangrijke geologische tijdperk net voor het verdwijnen van de dinosaurussen én de Mosasaurus naar onze stad vernoemd is (het Maastrichtiën) en daardoor in wetenschappelijke kringen wereldwijde bekendheid geniet, maakt het museum bij uitstek geschikt om bij te dragen aan de trots op en de verbondenheid in de stad. En dat over alle generaties en bevolkingslagen heen. Dit belang is ook erkend en in het coalitieakkoord is een voorbereidingskrediet vernieuwing NHMM ter beschikking gesteld. Uit deze concrete ambitie volgt het Masterplan en voorliggend voorstel ter verdere ontwikkeling en verduurzaming van het NHMM.

Een modern en uitnodigend museum, met behoud van het goede

Het NHMM is dringend aan vernieuwing toe, wil het zijn rol als museum blijven spelen en voldoen aan de eisen van de moderne tijd. De huidige presentatie is verouderd, zowel visueel als inhoudelijk. Tegelijkertijd is het museum onverminderd populair bij het publiek, vooral uit onze eigen stad. Daarbij valt vaak het woord nostalgie. Wij zullen bij de vernieuwingsplannen dan ook streven naar een goede balans tussen vernieuwing en behoud van de sterke elementen van het huidige museum.

De samenwerking met academische partners (UM, Naturalis) geeft bovendien een belangrijke impuls onze thema's op een flexibele en moderne manier te presenteren. De natuurhistorische collecties (geologie, paleontologie, biologie) zijn wereldwijd relevant voor het ontwikkelen van nieuwe inzichten. Door nieuwe technologische visualisaties en scanmethoden levert ook het onderzoek naar de Mosasaurus nieuwe kennis op over ons verleden.

Het coalitieakkoord spreekt de ambitie uit om de mogelijkheden voor alle jeugdigen om cultuur te kunnen meemaken te vergroten. Het NHMM draagt hier met haar programmering en vooral haar educatieve activiteiten al in belangrijke mate aan bij. Maar de ambities liggen hoger. We gaan kinderen en jeugd (nog) meer betrekken bij onze programmering én reeds bij de uitwerking van de vernieuwingsplannen voor het museum. Om de educatieve aspiraties waar te maken, is letterlijk meer ruimte nodig, die we in onze nieuwe plannen creëren door het volume van het gebouw meer te gaan gebruiken voor publieksfaciliteiten. Dit doen we dus zonder het museum uit te breiden, maar door slimmer en flexibeler gebruik van de bestaande ruimtes. Daarnaast verhogen we de educatieve

capaciteit van ons museum, zowel in menskracht, educatieruimte als inhoudelijk, waardoor we de kansen die het museum en haar collecties biedt nog beter kunnen benutten. Samenwerking met de buurt, met het Natuurhistorisch Genootschap Limburg (en de talloze werkgroepen), Natuurmonumenten, CNME Maastricht wordt daarom een belangrijk element in zowel de ontwikkeling van de nieuwe plannen als de programmering. Het NHMM wil samen met onder andere de buurt, het Natuurhistorisch Genootschap Limburg (en de talloze werkgroepen), Natuurmonumenten, CNME Maastricht, makers, onderwijsinstellingen een belangrijke bijdrage leveren aan het centrum als 'the place to be'.

Het museum als internationaal instituut voor wetenschappelijk onderzoek

Het NHMM heeft een unieke collectie, met internationaal aanzien, zowel op paleontologisch als biologisch gebied. Nu al wordt er door de wetenschappelijk geschoolde medewerkers van het museum samengewerkt met universiteiten wereldwijd.

In de nieuwe opzet willen wij die samenwerking met bijvoorbeeld Maastricht University, de universiteiten van Bonn, Luik en Brussel en Naturalis Biodiversity Centre intensiveren. De resultaten van de samenwerkende onderzoeksprogramma's vormen een belangrijke bron voor de museale en educatieve activiteiten. Dit jaar vonden in Maastricht twee internationale wetenschappelijke conferenties plaats: 175 jaar Maastrichtien en de Mosasaurus Meeting 2024. Hierbij verzamelde een kring wetenschappers van vooraanstaande universiteiten zich voor het uitwisselen van gegevens rond de thema's die hier in Maastricht welhaast tastbaar aanwezig zijn. Het museum is indirect bovendien van groot belang voor het verdienmodel van onze stad omdat het bijdraagt aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor hoger opgeleiden en (wetenschappelijk gelinkte) bedrijven en instellingen. En aan onze uitstraling over de landsgrenzen heen.

Een leefbare binnenstad met een unieke open toegankelijke tuin

Het museum beschikt over een ruime tuin aan de Jeker, die tegelijkertijd ook museale ruimte is. De tuin is niet alleen van grote botanische waarde, maar door de herinrichting van de bekende tuinarchitecte Mien Ruys (eind jaren 1940) ook de moeite waard vanwege de heldere en geometrische inrichting. Deze tuin willen we (overdag) vrij toegankelijk maken, niet in de laatste plaats voor buurtbewoners van de binnenstad. Het is ook de bedoeling om de Jeker qua drinkbaarheid en biodiversiteit te monitoren.

Een gastvrije beleving voor het publiek

Om alle mogelijkheden van het museum als hiervoor benoemd verder te ontwikkelen en daarnaast het publiek een nog betere beleving te bieden, heeft BMC in haar masterplan een hospitalityplan gepresenteerd dat dit mogelijk maakt. Dit plan voorziet in een nieuwe bezoekersentree als een subtiel architectonisch gebaar aan het Bosquetplein, waarmee de zichtbaarheid vergroot en het museum meteen al haar visitekaartje aflevert. Er komt een nieuw museumcafé (ondergeschikte horeca aan de hoofdactiviteit, geopend volgens de museumopeningstijden) en de museumwinkel krijgt een upgrade. De museale presentatie wordt geheel vernieuwd en de routing van het museumparcours wordt aangepakt. In de volgende fase zal hiervoor, mede met inbreng vanuit de participatie, een plan van eisen en schetsontwerp worden gemaakt.

Een goed voorbeeld van hoe de vernieuwing eruit zou kunnen gaan zien, is de op 18 augustus jongstleden geopende Mosasaurus Experience in de kapel van het museum. De ontvangst van deze eerste proeve van vernieuwing van de museale presentatie bewijst, dat de ideeën die we in die richting hebben, aanslaan. Lange rijen bij de opening en een toename van bezoekers van de familiedag van 500 in 2023 tot 1.800 in 2024. Een doorslaggevend succes dus. Met de Mosasaurus Experience heeft het museum een moderne beleving gecreëerd gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Dat is waar we met het museum naartoe willen, uiteraard met behoud van de kwaliteiten die het museum nu al heeft.

2. Gewenste situatie

Wanneer het college en vervolgens de Raad instemt met dit raadsvoorstel kan het NHMM een verbeterslag maken en zowel het gebouw als de programmering naar het niveau tillen dat noodzakelijk is om het verhaal van biodiversiteit en leefomgeving op een moderne en aantrekkelijke en duurzame manier te vertellen. Door een moderne en aantrekkelijke presentatie, inclusief een betere bezoekersbeleving kan het museum voor de stad nog meer een cultureel monument en een middel tot verbinding in de stad worden.

Het museum zal een internationale rol spelen in het paleontologische en biologische onderzoeksveld en de collectie zal beter bewaard, ontsloten en gepresenteerd worden. De Mosasaurus als wereldbekend icoon van de stad zal voor velen die Maastricht bezoeken een nieuwe dimensie geven.

De educatieve waarde van het museum zal toenemen en voor jong en oud zal het een plek van inspiratie en kennis worden. Het enige echte familiemuseum van Maastricht zal zowel museaal, wetenschappelijk, als anderzijds, Maastricht nog meer op de kaart zetten.

3. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

In het coalitieakkoord is op het gebied van klimaat en energie afgesproken om vast te houden aan de koers bij het verduurzamen van de gemeentelijke organisatie door stapsgewijs het wagenpark en de gemeentelijke gebouwen verder energieneutraal te maken richting 2030. Dit wordt vertaald in de Verduurzamingsstrategie Vastgoed die in het 1^e kwartaal van 2025 ter besluitvorming aan uw raad wordt voorgelegd. De aanpak tot verduurzaming van het NHMM stond grotendeels geprogrammeerd na 2030, richting 2050. Omdat het noodzakelijk is het vernieuwingstraject van het museum op korte termijn te starten is het nodig de verduurzaming in de tijd naar voren te halen. De verduurzaming van het NHMM zien we als een voorbeeldproject tot verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Deze verduurzaming is tevens in het belang voor het realiseren van een goede geklimatiseerde omgeving voor de tentoongestelde collecties en het behoud van het monumentale pand. Daarnaast kan het leiden tot lagere energiekosten en mogelijk tot een daling in de exploitatiekosten.

4. Effect op de openbare ruimte

Het voorstel voor vernieuwing behelst geen volumevergroting van het museum en daarmee ook geen effect op de openbare ruimte, met uitzondering van de plannen voor een glazen ingangspartij voor de nieuwe entree en museumwinkel. Daarnaast zal de museumtuin opengesteld worden, hetgeen geen ingrijpende maatregelen voor de openbare ruimte inhoudt. Mogelijk moet voor de vernieuwde horeca nog een vergunningsverzoek ingediend worden. In de volgende fase zullen, met het maken van een projectplan, ook alle benodigde vergunningsprocessen in kaart gebracht worden en waar nodig/mogelijk in gang gezet worden.

5. Personeel en organisatie

Voor de volgende fase zal een projectorganisatie opgezet worden, bestaande uit medewerkers van het Natuurhistorisch Museum, specialisten uit de gemeentelijke organisatie en externe experts. Voor het vernieuwde museum vangen we de gevolgen voor personeel en organisatie op binnen de huidige exploitatie.

6. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Informatiemanagement zal ingebed worden in het op te zetten projectplan voor het vervolg van het traject.

7. Financiën

Alle in deze paragraaf genoemde bedragen zijn exclusief BTW. De BTW op de verbouwing kan volledig in aftrek worden gebracht en is derhalve geen (aanvullende) kostenpost.

Voor de voorgestelde vernieuwing is een totaal investeringsbedrag van € 6.510.010 nodig. Dit bestaat uit twee onderdelen te weten: €5.322.510 voor de investering in gebouw en inrichting en 1.187.500 aanvullend voor de inrichting, uit fondsenwerving te financieren

Toelichting bij fondseninbreng:

In totaal dient de museale inrichting voor een bedrag van € 2.375.000 vernieuwd te worden. Het masterplan geeft, op basis van ervaring met soortgelijke projecten, aan dat het mogelijk moet zijn hiervan 50% te genereren via fondsenwerving. Dit houdt uiteraard een risico in. Dit risico wordt beheerst door aanpassing van het niveau van vernieuwing van de museale inrichting aan het opgehaalde fondsen totaal en/of uitstellen van delen van de museale vernieuwing tot een later tijdstip.

Naast het middels fondsenwerving in te brengen bedrag van € 1.187.500 is een investeringsbedrag van € 5.322.510 (kapitaallasten € 280.000, dekking uit reserve kapitaallasten die bij de 2^e BERAP 2024 wordt gevormd).

Vanwege de verbouwing van het Natuurhistorisch Museum is het wenselijk om de verduurzaming te prioriteren in de eerste fase verduurzamingsaanpak. Hiervoor is budget voorzien in de post verduurzaming vastgoed in de jaarschijf 2026. Het bedrag voor verduurzaming ad € 1.875.000 (jaarlijkse kapitaallasten € 135.000) is opgenomen in het budgettair kader van de begroting 2025.

Het totale investeringsbedrag is als volgt verdeeld:

Nieuwe entree	338.625
Herinrichting café en winkel	362.250
Upgrade oudbouw	493.750
Herinrichting vrijkomende ruimte café en winkel	106.125
Buitenterrein stadstuin en terras	100.000
Transformatie depotruimte tot publieksruimte	1.661.000
Herschikking/transformatie kantoorruimten	52.900
Deel vervanging bestaande exhibits	1.000.000
Projectkosten/advieskosten/financieringskosten/leges	1.257.827
Onvoorzien (19%)	1.137.533
Totale investering	6.510.010

Het masterplan houdt rekening met een stijging van de exploitatielasten voor de gemeente als gevolg van de investeringen. Omdat hier echter voorgesteld wordt de investeringskosten ten laste van het rekeningoverschot 2024 te brengen, is een stijging van de exploitatielasten in dit geval niet aan de orde. Op basis van het masterplan schatten we in dat de overige exploitatielasten (geen formatie-uitbreiding, lagere energiekosten, meer publieksinkomsten) niet zodanig zullen stijgen, dat

ze niet kunnen worden opgevangen binnen het budget van Centre Céramique. Hiervoor vragen we dus geen bijdrage.

Los van het investeringsbedrag zal de verduurzaming ook gevolgen hebben voor de begroting van Vastgoed. Als er investeringen in installaties worden gedaan (die nu niet aanwezig zijn in het object) dan vereist dit ook extra onderhoud en vervanging ten opzichte van de huidige installaties waarvoor we een bestaande MeerJarenOnderhoudsPlanning (MJOP) hebben. Dit zal in de definitiefase nader uitgewerkt worden.

8. Aanbestedingen

Er zullen in de verschillende fases diverse aanbestedingen gedaan moeten worden:

1. Aanbesteding schetsontwerp definitiefase
2. Mogelijk aanbesteding bouwhistorisch onderzoek
3. Aanbesteding uitwerken definitief ontwerp
4. Aanbesteding uitvoering
5. Diverse aanbestedingen in verband met de museale herinrichting

9. Participatie tot heden

In de initiatieffase is al een eerste aanzet tot participatie gedaan. Diverse stakeholders en expertgroepen (vaak een combinatie van beiden) hebben in inspiratiesessies input gegeven die gebruikt is voor het opstellen van het masterplan. Men moet daarbij denken aan medewerkers van het museum, op alle niveaus, van conservatoren tot medewerkers publieksservice en facilitaire zaken. Experts op het gebied van architectuur, museale inrichting en exploitatie hebben met hun kennis bijgedragen. Ook de bewoners en instellingen in de omgeving zijn in een vroeg stadium betrokken. In de inspiratiesessie met de raadsleden op 4 november 2023 is niet alleen de noodzaak van de vernieuwing voor het voetlicht gebracht, maar zijn ook de mogelijkheden voor de toekomst gepresenteerd. Dit is destijds met enthousiasme ontvangen

Overzicht sessies tot nu toe:

Najaar 2023: Gestart met diverse interne overleggen en interviews door BMC.

4 november 2023: raadsleden

1 december 2023: intern, medewerkers

14 december 2023: intern, beleid, architectuur en stedenbouw (externe experts)

16 januari 2024: diverse stakeholders: Natuurmonumenten, CNME Maastricht, Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer, beleid gemeente Maastricht, Universiteit Maastricht samen met conservatoren

NHMM

16 september 2024: bewonersinformatieavond

10. Voorstel

1. Bijgevoegd raadsvoorstel voor te leggen aan de raad waarin opgenomen de beslispunten:
 - a. Akkoord te gaan met de verder uitwerking van het plan voor de vernieuwing van het Natuurhistorisch Museum Maastricht;
 - b. Een bedrag van € 5.322.510 te voteren voor de benodigde investeringen. Dit ten laste van het verwachte rekening resultaat 2024, waarbij verwerking plaatsvindt middels een storting in een reserve kapitaallasten bij de 2^e berap 2024;

11. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Het vernieuwingsproject kan op korte termijn (start in 2026) plaatsvinden. Nu de initiatieffase voltooid is met het opstellen van het masterplan en de behandeling van dit raadsvoorstel, zal in 2025 de definitiefase starten. Er zal een projectorganisatie opgericht worden en een projectopdracht geformuleerd als basis voor het uitwerken van een projectplan middels een team waarin bouwkundige, architectonische, museale ontwerp, bedrijfskundige etc. expertise wordt gebundeld. In deze fase zal ook een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd worden om de status van het gebouw vast te leggen en te onderzoeken welke ingrepen mogelijk zijn met inachtneming van de Rijksmonumentale status van het pand. Een programma van eisen wordt uitgewerkt op basis waarvan een schetsontwerp gemaakt kan worden. Programma van eisen en schetsontwerp monden uiteindelijk uit in een definitief ontwerp en een uitvoeringsplan, waarna de uitvoeringsfase start en het project daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Indien de raad instemt met voorliggend voorstel zal over de verdere voortgang van dit project jaarlijks gerapporteerd worden in de Meerjarenprognose Grond- en Vastgoedbeleid (MPGV) bij de Jaarrekening

Bij het opstellen van het programma van eisen zal veel aandacht besteed worden aan toegankelijkheid en duurzaamheid. Parallel met de eisenprogramma's voor de verbouwing zal ook een programma van eisen voor de museale inrichting gemaakt worden.